

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET
Postboks 8013 DEP
0030 OSLO

Dato: 03.09.2025
Saksref: 2025/510- 2
Berit Husteli
Deres ref.: 25/2374-1

25/2374-1 Høring - rapport fra ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter

Vi viser til ekspertgrupperapporten «Ikke rett fram» som ble sendt på høring 06.06.25. Rapporten kommer med 79 anbefalinger til tiltak som skal bidra til å redusere forbruk og omstille samfunnet i retning av en mer sirkulær økonomi. Jernbanedirektoratet takker for muligheten til å gi innspill til høringsforslaget og spiller i det følgende inn både generelle og spesifikke innspill. Vi anerkjenner behovet for en omstilling fra en lineær til en sirkulær økonomi.

Rapporten er gjennomarbeidet og tiltakene adresserer konkrete utfordringer. Som faggruppe med ansvar for å hensynta natur, klima og miljø i jernbanesektoren, ser vi på dette arbeidet som et viktig bidrag for å omstille samfunnet i retning av en mer sirkulær økonomi. Rapporten er godt lesbar, har kildehenvisninger og er konkret. Den vil være til inspirasjon for oss når vi nå skal utarbeide et kunnskapsgrunnlag for potensialet til sirkulærøkonomi i jernbanesektoren.

Generelle kommentarer

Vi støtter hovedintensjonen i rapporten og synes de fleste tiltakene er kloke, nødvendige og har potensiale til å øke graden av sirkularitet i Norge. «Handlingsplan for en sirkulærøkonomi» og "Samfunnsoppdraget for sirkulær økonomi" signaliserer imidlertid at en rask sirkulær omstilling er nødvendig. Vi registrerer at majoriteten av tiltakene som beskrives er økonomiske insentiver. At aktører velger annerledes når den tidligere foretrukne vare eller metode har blitt dyrere, er et kraftfullt virkemiddel. Man bør være bevisst at det under noen omstendigheter kan oppstå utfordringer som forsinker omstillingen. Slike økonomiske incentiver bidrar også til å forflytte ansvaret for den sirkulære omstillingen vekk fra stat og styring og ut til forbrukere og virksomheter, og man kan spørre seg om det er ønskelig eller rimelig.

Spesifikke innspill

Temaer på tvers (kap. 8)

Det vises til å utvikle bransjevis- og nasjonale standarder som kan fremme utviklingen av en sirkulær økonomi. Det er behov for nye standarder innenfor spesifikke sektorer, material- og produktkategorier. Herunder bør det etableres standarder, kriterier og veiledninger for store infrastrukturprosjekter

Batterier og kjøretøy (kap. 11)

Vi er nysgjerrige på hvordan kan vi forvente at EUS batteriforordning vil bli anvendt etter implementering i norsk lovverk. Ved eventuelt innkjøp og drift av batteritog på norske jernbaner er vi avhengige av forutsigbarhet og et marked for gjenvinning av batterier. Det bør utarbeides en tidsplan for gjenvinning av ulike typer batterier ved implementeringen. Det er viktig at markedet skal kunne få tid til å tilpasse seg. Jernbanen er opptatt av forutsigbarhet for å kunne levere pålitelige tjenester for samfunnet.

Bygg, anlegg og eiendom (kap. 13)

Dette kapittelet har mange meget gode og viktige tiltak som bør iverksettes som anbefalt. Imidlertid foreslår dere en deponiavgift, som tenkes innført i samvirke med en særavgift på enkelte typer primære råstoffer. Intensjonen, at den kan bidra til å gjøre materialgjenvinning av byggevarer og overskuddsmasser mer lønnsomt, er god. Man bør likevel være forberedt på at dette kan medføre uønskede virkninger, som ureglementert håndtering av avfall, ulovlig dumping og et svart marked for håndtering av avfall. Dette kan kanskje fanges opp og forebygges ved andre typer tiltak. Man burde gjøre en inngående vurdering av om dagens og planlagte tiltak er tilstrekkelig i så måte.

Særavgiften på primære råstoffer har potensiale til å gi betydelige kostnadsendringer for infrastrukturprosjekter. Vi anbefaler at man utreder merkostnaden for dette om dette i noen store prosjekter for å se hvordan det treffer. Samvirket med deponiavgiften som sirkulær synergieffekt vil kunne ha en tidsforskyvning, ettersom man er avhengig av gode systemer for forsvarlig gjenbruk og gjenvinning. Krav til sikkerhet i jernbaneprosjekter, kvalitet og varighet vil begrense ombruk i noen grad. En særavgift vil derfor i en overgangsperiode ikke kunne balanseres ut med positiv deponiavgift.

Det er bra at dere foreslår at tiltakene i rapporten «Tverrsektorielt prosjekt om disponering av jord og stein som ikke er forurenset» følges opp. Det er en meget viktig rapport som burde brukes mer.

vennlig hilsen

Jan Frederik Geiner

avdelingsdirektør

Berit Husteli

Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter

Mottakere:

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET